

ÁFORM UM LAGASETNINGU

– sbr. samþykkt ríkisstjórnar frá 10. mars 2017, 1.-4. gr.

Málsheiti og nr.	Frumvarp til laga um breytingu á lögum um Innheimtustofnun sveitarfélaga, nr. 54/1971 – IRN22060137
Ráðuneyti /verkefnisstjóri	Innviðaráðuneytið
Innleiðing EES-gerðar?	☐ Já ☒ Nei
Dags.	29.6.2022

A. Úrlausnarefni

1. Forsaga máls og tilefni

Innheimtustofnun sveitarfélaga starfar á grundvelli laga nr. 54/1971. Stofnunin er sameign allra sveitarfélaga og er hlutverk hennar að innheimta hjá meðlagsskyldum foreldrum meðlög sem ríkið hefur greitt forráðamönnum barna þeirra. Innheimtustofnun skilar Tryggingastofnun ríkisins innheimtufé mánaðarlega eftir því sem það innheimtist og gengur það upp í meðlagsgreiðslur stofnunarinnar. Það sem á vantar að Tryggingastofnun fái meðlög að fullu endurgreidd með slíkum skilum skal Innheimtustofnun greiða. Jöfnunarsjóður sveitarfélaga leggur Innheimtustofnun til það fjármagn sem upp á vantar að tekjur hennar nægi til endurgreiðslu til Tryggingastofnunar og til greiðslu rekstrarkostnaðar Innheimtustofnunar.

Málefni Innheimtustofnunar sveitarfélaga hafa verið til umfjöllunar í samskiptum ríkis og sveitarfélaga um langt skeið eða frá árinu 2002. Árið 2010 var gefin út skýrsla starfshóps um heildarendurskoðun á reglum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sem skipaður var af samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra. Þar var komist að þeirri niðurstöðu að eðlilegt væri að verkefni Innheimtustofnunar yrðu færð til ríkisins, þar sem þau yrðu sameinuð öðrum innheimtukerfum ríkissjóðs. Skýr vilji er hjá sveitarfélögum í gegnum Samband íslenskra sveitarfélaga að verkefni Innheimtustofnunar verði færð til ríkisins, ekki síst vegna áhrifa rekstursins á fjárhagsstöðu Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Með yfirlýsningu er tryggð samfella í þjónustu við gjaldendur meðlaga á Íslandi, innheimta ríkisins er samræmd og réttaröryggi skuldara er bætt.

Í júní 2021 var sett á fót verkefnisstjórn með það hlutverk að meta fýsileika á tilfærslu stofnunarinnar til ríkis og skila tillögum til ráðherra. Eitt af verkefnum verkefnisstjórnarinnar var að fylgja eftir úttekt Ríkisendurskoðunar á verkefnum stofnunarinnar og efnahag. Sú vinna snýr ekki síst að því að meta fýsilega móttökuaðila innheimtunnar hjá ríkinu og svo einnig að greina fjárhagslegar tilfærslur svo sem milli Jöfnunarsjóðs og móttökustofnunar við yfirlýsingu verkefnisins.

Þær breytingar á lögum sem fyrirhugaðar eru skv. lagaáformum þessum eru nauðsynlegur hluti framangreindri tilfærslu á innheimtu meðlaga.

2. Hvert er úrlausnarefnið?

Að gera nauðsynlegar breytingar á gildandi lögum sem færa verkefni Innheimtustofnunar sveitarfélaga yfir til ríkisins. Jafnframt að taka tillit til álita umboðsmanns Alþingis sem fjallað hefur um framkvæmd innheimtu meðlaga. Enn fremur að tryggja að gætt sé að meginreglum stjórnsýsluréttar og vandaðra stjórnsýsluhátta við innheimtu þeirra.

3. Að hvaða marki duga gildandi lög og reglur ekki til?

Gildandi lög og reglur gera ráð fyrir að sérstök stofnun í eigu sveitarfélaga innheimti hjá meðlagsskyldum foreldrum meðlög sem Tryggingastofnun ríkisins hefur greitt forráðamönnum barna þeirra og er því þörf á breytingum á lögum ef færa á verkefnið til ríkisins.

B. Markmið

1. Stefna hins opinbera á viðkomandi málefnasviði/málaflokki

Mikilvægt er að við innheimtu meðlaga sé þess gætt að allir gjaldendur sem eins stendur á um hljóti sömu málsmæðferð og gætt sé að meginreglum stjórnsýsluréttar. Ekki er síður mikilvægt að ná fram betri nýtingu bótagreiðslna og bæta skil gjaldenda ríkissjóðs m.a. með bætту eftirliti með skattundanskotum og svartri atvinnustarfsemi. Þá er það stefna hins opinbera að fjölga opinberum störfum á landsbyggðinni.

2. Markmið sem að er stefnt með lagasetningu í ljósi úrlausnarefnis og stefnu stjórnvalda

Markmið lagasetningarinnar um tilfærslu verkefnisins er að breyta verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga og draga úr skörun á ábyrgðarsviði stjórnsýslustiga. Tryggja samfellu í þjónustu við gjaldendur meðlaga með því að efla samræmingar- og eftirlitshlutverk innheimtu ríkissjóðs og auka rafræna stjórnsýslu á sviði innheimtu gjalda. Bæta réttaröryggi meðlagsgreiðenda gagnvart ríkissjóði, tryggja góða nýtingu fjármuna hins opinbera og fjölga opinberum störfum á landsbyggðinni.

C. Leiðir

1. Ekkert aðhafst - hvaða afleiðingar hefði það?

Innheimtustofnun sveitarfélaga mun áfram annast innheimtu meðlaga, en framangreindum markmiðum yrði ekki náð.

2. Önnur úrræði en lagasetning sem metin hafa verið

Framangreindum markmiðum verður ekki náð nema með lagabreytingum og hafa önnur úrræði því ekki verið metin.

3. Mögulegar leiðir við lagasetningu

Til greina kemur að fella úr gildi eða breyta lögum um Innheimtustofnun sveitarfélaga og gera breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga sem kveða á um fjármögnun Innheimtustofnunar sveitarfélaga. Þá kann að vera nauðsynlegt að gera breytingar á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007 og öðrum lögum sem fjalla um meðlög. Þá kemur til greina að leggja til sérlæg sem kveða á um innheimtu meðlaga.

D. Hvaða leið er áformuð og hvers vegna?

1. Stutt lýsing á þeirri leið sem áformuð er og rökstuðningur fyrir henni

Áformað er að gera breytingar á lögum um Innheimtustofnun sveitarfélaga og leggja til nauðsynlegar breytingar á lögum sem fjalla um innheimtu meðlaga sem fela í sér að verkefnið verði fært frá stofnuninni til ríkisins. Ekki er gert ráð fyrir heildarendurskoðun á lagaumhverfi meðlaga að þessu sinni heldur er gert ráð fyrir að slík endurskoðun fari fram með móttökuaðila verkefnisins eftir að verkefnið hefur verið fært yfir

2. Helstu fyrirhuguðu breytingar á gildandi lögum og reglum, hvort heldur bætt er við eða fellt brott Fyrirhugað er að gera breytingar á lögum Innheimtustofnunar sveitarfélaga, nr. 54/1971 og á tilteknum ákvæðum laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995 sem kveða á um fjármögnun verkefnisins.
E. Samræmi við stjórnarskrá og þjóðarétt – aðrar grundvallarspurningar
1. Koma áformin inn á svið stjórnarskrár og þjóðréttarskuldbindinga? Nei. 2. Varða áformin ákvæði EES-samningsins um ríkisaðstoð, tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu eða frelsi til að veita þjónustu? Nei. 3. Er önnur grundvallarlöggjöf sem taka þarf tillit til? Taka þarf tillit til meginreglna stjórnsýsluréttar.
F. Samráð
1. Hverjir eru helstu hagsmunaaðilar? Helstu hagsmunaaðilar eru sveitarfélög, ríkið, meðlagsgjaldendur. Jafnframt eru ríkir almannahagsmunir að innheimta meðlaga sé með sem skilvirkustum hætti. 2. Er skörun við stjórnarmálefni annarra ráðuneyta? Áformaðar lagabreytingar munu varða lög sem heyra undir innviðaráðuneyti, félags- og vinnumarkaðsráðuneyti og fjármála- og efnahagsráðuneyti og verður verkefnið unnið í samvinnu ráðuneytanna. 3. Samráð sem þegar hefur farið fram Viðræður milli ríkis og sveitarfélaga hafa farið fram og hefur efni frumvarpsins verið áhersluatriði hjá Sambandi íslenskra sveitarfélaga, sbr. stefnumótun á landsþingi Sambandsins árið 2018 á Akureyri. Ennfremur verður frumvarpið lagt fram í samráði innviðaráðuneytis, félags- og vinnumarkaðsráðuneytis og fjármála- og efnahagsráðuneytis. 4. Fyrirhugað samráð Við undirbúning frumvarpsins verður gætt vel að samráði við hagsmunaaðila.
G. Mat á áhrifum þeirrar leiðar sem áformuð er
1. Niðurstaða frummats á áhrifum, sbr. fylgiskjal
H. Næstu skref, innleiðing
1. Hefur verið gerð verkefnisáætlun fyrir frumvarpssmiðina? Já. 2. Hvernig verður staðið að innleiðingu löggjafar? Hvað má gera ráð fyrir að þeir sem verða fyrir áhrifum, opinberar stofnanir/hagsmunaaðilar/almennigur, þurfi langan tíma til undirbúnings/aðlögunar? Gert er ráð fyrir að löggjöfin taki gildi 1. janúar 2023 og yfirlýsingin verði unnin í áföngum skv. henni og að stjórnvöld, þ.á.m. Innheimtustofnun sveitarfélaga og móttökustofnun hafi svigrúm til að aðlaga verkferla, vinnulag og aðra starfsemi yfirlýsingunnar. 3. Hvaða forsendur þurfa að vera fyrir hendi til að lagasetning beri árangur? Forsenda fyrir lagasetningunni er að samkomulag náist á milli ríkis og sveitarfélaga um fjárhagslegar tilfærslur vegna breytingar á verkaskiptingu. 4. Mælikvarðar á árangur og útkomu Helstu mælikvarðar á árangur og útkomu munu felast í því hversu vel yfirlýsingin mun ganga samkvæmt þeim breytingum sem frumvarpið mun fela í sér. Mikilvægt er að fylgt verði

leiðbeiningum Ríkisendurskoðunar sem eiga við um stjórnkerfisbreytingar sem þessar og leitast við að vanda undirbúning og framkvæmd í hvívetna. 5. Hefur verið hugað að því að afla gagna til að meta árangur þegar þar að kemur? Hefur ekki verið útfært enn.
I. Annað
J. Fylgiskjöl
1.